

Lieta C-405/23

**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas
Reglamenta 98. panta 1. punktu**

Iesniegšanas datums:

2023. gada 3. jūlijs

Iesniedzējtiesa:

Landgericht Köln (Vācija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2023. gada 22. jūnijs

Atbildētāja un apelācijas sūdzības iesniedzēja:

Touristic Aviation Services Limited

Prasītāja un atbildētāja apelācijas tiesvedībā:

Flightright GmbH

Pamatlietas priekšmets

Gaisa satiksme – Aviopasažieru tiesības – Regula (EK) Nr. 261/2004 – Kompensācija pasažieriem lidojuma ilgas kavēšanās gadījumā – Bagāžas iekraušanā iesaistītu darbinieku trūkums – Ārkārtēji apstākļi, no kuriem nevarētu izvairīties pat tad, ja tiktu veikti visi iespējamie pasākumi

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un tiesiskais pamats

Savienības tiesību normu interpretācija, LESD 267. pants

Prejudiciālais jautājums

Vai Regulas (EK) Nr. 261/2004 5. panta 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas, ka lidostas apsaimniekotājam vai uzņēmumam, kuram lidostas apsaimniekotājs uzdevis veikt bagāžas iekraušanu, kas ir jānodrošina lidostas apsaimniekotājam, trūkst darbinieku, ir uzskatāms par tādu ārkārtēju apstākli šīs tiesību normas izpratnē, kurš no ārpusē nekontrolējami ietekmē gaisa pārvadātāja, kas izmanto

šo lidostas apsaimniekotāja vai tā piesaistītā uzņēmuma pakalpojumu, parasto darbību, vai tomēr lidostas apsaimniekotāja vai tā piesaistītā uzņēmuma veiktā bagāžas iekraušana un tā darbinieku, kuri iesaistīti iekraušanā, trūkums ir attiecināmi uz šā gaisa pārvadātāja parasto darbību, un līdz ar to Regulas (EK) Nr. 261/2004 5. panta 3. punktā paredzētais atbrīvojums no vainojamības ir apsverams vienīgi tad, ja šāda darbinieku trūkuma iemesls ir ārkārtējs apstāklis šīs normas izpratnē?

Piemērojamās Savienības tiesību normas

Padomes Direktīva 96/67/EK (1996. gada 15. oktobris) par pieeju lidlauka sniegto pakalpojumu tirgum Kopienas lidostās

Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 261/2004 (2004. gada 11. februāris), ar ko paredz kopīgus noteikumus par kompensāciju un atbalstu pasažieriem sakarā ar iekāpšanas atteikumu un lidojumu atcelšanu vai ilgu kavēšanos un ar ko atceļ Regulu (EEK) Nr. 295/91

Īss pamatlīetas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir saistīts ar lietas dalībnieku strīdu par kompensāciju 800 EUR apmērā, ko prasītāja prasa saistībā ar attiecīgo pasažieru cedētām tiesībām. Viņiem bija rezervācija uz 2021. gada 4. jūlijā atbildētājas veikto lidojumu XR 1092 no Ķelnes/Bonnas uz Kosu, kurš galamērķa lidostu sasniedza ar aptuveni trīsarpus stundu nokavējumu.
- 2 *Amtsgericht* [pirmās instances tiesa] prasību apmierināja. Tā nelēma par to, vai ilgo kavēšanos bija izraisījis ārkārtējs apstāklis, jo jebkurā gadījumā, ja būtu veikti visi iespējamie pasākumi, atbildētājai būtu bijis iespējams no tās izvairīties.
- 3 Ar iesniedzējtiesā iesniegto apelācijas sūdzību atbildētāja uztur savu prasījumu noraidīt prasību. Prasītāja lūdz noraidīt apelācijas sūdzību.

Pamatlīetas dalībnieku galvenie argumenti

- 4 Atbildētāja apgalvo, ka ilgo kavēšanos izraisīja tas, ka Ķelnes/Bonnas lidostas apsaimniekotājam darbinieku trūka Covid-19 pandēmijas dēļ, par ko tā neesot vainojama. Jau iepriekšējais lidojums esot aizkavējies par vienu stundu un 17 minūtēm, jo esot trūcis reģistrācijas darbinieku. Ja iepriekšējais lidojums un strīdīgais lidojums būtu tikuši sagatavoti pienācīgi, nebūtu bijusi sagaidāma kavēšanās, kas ilgāka par trim stundām. Taču esot trūcis arī bagāžas iekraušanā iesaistītu darbinieku, un tas esot izraisījis lidojuma aizkavēšanos par papildu divām stundām un 13 minūtēm. Visbeidzot, pēc durvju slēgšanas tika konstatēts, ka sagaidāma arī 19 minūšu kavēšanās laikapstākļu dēļ.

- 5 Prasītāja apgalvo, ka aprakstītie apstākļi nav uzskatāmi par ārkārtējiem apstākļiem.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pamatojuma izklāsts

- 6 Iesniedzējtiesas ieskatā *Amtsgericht* prasību apmierināja nepamatoti – ar pamatojumu, ka atbildētāja neesot norādījusi, kādus pasākumus tā šajā gadījumā apsvēra, lai novērstu vai attiecīgi samazinātu strīdīgo kavēšanos.
- 7 Kā liecina Tiesas judikatūra, saskaņā ar Regulas Nr. 261/2004 14. un 15. apsvērumu un 5. panta 3. punktu gaisa pārvadātājs ir atbrīvots no pienākuma izmaksāt kompensāciju pasažieriem atbilstoši šīs regulas 7. pantam, ja tas var pierādīt, ka lidojuma atcelšanu vai kavēšanos par trīs vai vairāk stundām ir izraisījuši ārkārtēji apstākļi, no kuriem nevarētu izvairīties pat tad, ja tiktu veikti visi iespējamie pasākumi, un ka šāda apstākļa iestāšanās gadījumā tas ir veicis situācijai atbilstošus pasākumus, izmantojot visus tā rīcībā esošos personāla vai materiālos un finanšu resursus, lai pēc iespējas izvairītos no attiecīgā lidojuma atcelšanas vai ilgas kavēšanās, tomēr no tā netiek pieprasīts uzņemties attiecīgajā brīdī uzņēmuma spējām neatbilstošas grūtības (spriedumi, 2019. gada 4. aprīlis, *Germanwings*, C-501/17, EU:C:2019:288, 19. punkts, un 2020. gada 11. jūnijs, *Transportes Aéreos Portugueses*, C-74/19, EU:C:2020:460, 36. punkts). Tas, kādus pasākumus ir iespējams veikt gaisa pārvadātājam, lai novērstu, ka ārkārtēji apstākļi izraisa ievērojamu lidojuma aizkavēšanos vai tā atcelšanu, šajā ziņā ir konstatējams pēc attiecīgās lietas apstākļiem, šāda iespējamība ir jāvērtē atkarībā no konkrētās situācijas (spriedumi, 2008. gada 22. decembris, *Wallentin-Hermann*, EU:C:2008:771, 40. un 42. punkts, un 2011. gada 12. maijs, *Eglītis un Ratnieks*, C-294/10, EU:C:2011:303, 30. punkts).
- 8 Pamatojoties uz to, atbildētājai nebija pienākuma apsvērt un veikt pasākumus Regulas Nr. 261/2004 5. panta 3. punkta izpratnē. Vispirms, nav skaidrs, vai atbildētāja būtu varējusi prognozēt šādu ilgu kavēšanos. Iepriekšējā lidojuma uz Ķelni/Bonnu ierašanās aizkavēšanās iemesls bija sākotnējā lidojuma kavēšanās iepriekšējā dienā, kuras iemesls bija reģistrācijā iesaistītu darbinieku trūkums, bet tas ietilpa atbildētājas kompetencē. Nekas neliecināja, ka tas varētu izraisīt papildu kavēšanos. Turklāt nav konstatējami pasākumi, ko atbildētāja būtu varējusi veikt, lai izvairītos no ilgas kavēšanās. Iesniedzējtiesas ieskatā no Tiesas 2020. gada 11. jūnija sprieduma *Transportes Aéreos Portugueses* (C-74/19, EU:C:2020:460), uz kuru atsaucas *Amtsgericht*, neizriet pienākums apsvērt iespēju mainīt attiecīgo pasažieru rezervāciju uz citu lidojumu. Bagāžas iekraušanā iesaistīto lidostas uzņēmuma darbinieku trūkums skāra daudzus lidojumus, kuri arī aizkavējās. Šādos apstākļos – objektīvi vērtējot – nebija sagaidāms, ka pārrezervācijas rezultātā attiecīgie pasažieri būtu varējuši ātrāk sasniegt savu ceļojuma galamērķi.
- 9 Tādēļ *Amtsgericht* nedrīkstēja neaplūkot to, vai kā ilgās kavēšanās iemesls minētais lidojuma sagatavošanas darbinieku trūkums ir ārkārtējs apstāklis.

- 10 Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru ar jēdzienu “ārkārtēji apstākļi” Regulas Nr. 261/2004 5. panta 3. punkta izpratnē apzīmē notikumus, kuri to būtības vai izcelsmes dēļ nav raksturīgi attiecīgā gaisa pārvadātāja parastajai darbībai un ir ārpus šī pārvadātāja faktiskās kontroles; šie divi nosacījumi ir kumulatīvi, un tas, vai tie ir ievēroti, ir jāizvērtē katrā konkrētajā gadījumā (skat. spriedumus, 2013. gada 31. janvāris, *McDonagh*, C-12/11, EU:C:2013:43, 29. punkts, un 2021. gada 23. marts, *Airhelp*, C-28/20, EU:C:2021:226, 23. punkts). Eiropas Savienības Tiesa 2021. gada 23. marta spriedumā *Airhelp* (C-28/20, EU:C:2021:226) ir izklāstījusi, ka no tās judikatūras par jēdzienu “ārkārtēji apstākļi” Regulas Nr. 261/2004 5. panta 3. punkta izpratnē izriet, ka notikumi, kuru izcelsme apkalpojošā gaisa pārvadātāja kontekstā ir “iekšēja”, ir jānošķir no notikumiem, kuru izcelsme ir “ārēja”. Visiem ārējiem notikumiem kopējs ir tas, ka tie izriet no gaisa pārvadātāja darbības un praksē vairāk vai mazāk regulāriem ārējiem apstākļiem, kurus gaisa pārvadātājs nekontrolē, jo tos izraisījušas dabas norises vai trešās personas – piemēram, cita gaisa pārvadātāja vai publiskā vai privātā sektora struktūras, kas iesaistīta aviācijas vai lidostu darbībā – rīcība. 2014. gada 14. novembra rīkojumā *Siewert* (C-394/14, EU:C:2014:2377, 19. punkts) Eiropas Savienības Tiesa saistībā ar tehnisku problēmu, kuras cēlonis bija lidostas pārvietojamā iekāpšanas trapa sadursme ar lidmašīnu, ir norādījusi, ka šādi pārvietojamie trapi jeb kāpnes ir obligāti izmantojami pasažieru pārvadājumos gaisa satiksmē, un tie dod iespēju pasažieriem iekāpt un izkāpt no lidmašīnas, un tātad gaisa pārvadāji regulāri sastopas ar situācijām, kas izriet no šādu pārvietojamo trapu izmantošanas. Šādos apstākļos lidmašīnas sadursme ar šādu pārvietojamo trapu ir uzskatāma par raksturīgu gaisa pārvadātāja parastajai darbībai.
- 11 Ņemot to vērā, šajā gadījumā bagāžas iekraušana varētu būt attiecināma uz atbildētājas parasto darbību, jo ar to tieši tiek atbalstīta pasažieru pārvadāšanas pakalpojumu sniegšana. Šādā gadījumā iekraušanā iesaistīto darbinieku trūkums savukārt būtu attiecināms uz atbildētājas parasto darbību, un tas nozīmētu, ka pieņēmums par ārkārtēju apstākli ir jānoraida. Turpretim tieši no fakta, ka bagāžas iekraušanu Kelnes/Bonnas lidostā veic lidostas apsaimniekotājs, nevis pati atbildētāja vai tās piesaistīts pakalpojumu sniedzējs, varētu izrietēt, ka iekraušanā iesaistīto darbinieku trūkums ir uzskatāms par ārēju iemeslu, kas no ārpuses nekontrolējami ietekmēja atbildētājas parasto darbību.
- 12 Iesniedzējtiesas ieskatā ir konstatējams šāds ārkārtējs apstāklis. Bagāžas iekraušana ir daļa no lidostā sniegtajiem pakalpojumiem, ko Vācijā pamatā sniedz paši lidostas apsaimniekotāji vai to meitassabiedrības, un kā tādi arī pēc Eiropas gaisa transporta liberalizācijas ar Direktīvu 96/67/EK un tās transponēšanas valsts tiesību aktos principā ietilpst lidostas uzņēmuma kompetencē. Ņemot vērā minēto, jautājums, vai bagāžas iekraušanā iesaistīto darbinieku trūkums ir uzskatāms par ārkārtēju apstākli, šķiet, ir jāatbild atkarībā no tā, vai, kā tas ir šajā lietā, bagāžas iekraušanu veica lidostas apsaimniekotājs, un līdz ar to uz jautājumu par ārkārtēju apstākli būtu jāatbild apstiprinoši, vai drīzāk attiecīgais gaisa pārvadātājs pats bija atbildīgs par bagāžas iekraušanu vai bija uzticējies šo uzdevumu pakalpojumu sniedzējam, un tātad bagāžas iekraušana bija daļa no attiecīgā gaisa pārvadātāja

parastās darbības, bet tas nozīmētu, ka šādā gadījumā uz jautājumu par ārkārtēju apstākli ir jāatbild noliedzoši.

- 13 Ņemot vērā šo atbrīvojumu no vainojamības attiecībā uz Ķelnes/Bonnas lidostā notikušo divas stundas un 13 minūtes ilgo papildu kavēšanos bagāžas iekraušanā iesaistīto darbinieku trūkuma dēļ, kavēšanās, par ko vainojama atbildētāja, būtu mazāka par trim stundām, un līdz ar to atbildētājai nebūtu pienākuma izmaksāt kompensāciju.
- 14 Savukārt, ja no interpretācijas izrietētu, ka arī lidostas apsaimniekotāja veiktā bagāžas iekraušana ir attiecināma uz gaisa pārvadātāju, kuri izmanto šo pakalpojumu, parasto darbību, atbildētājas atbrīvojums no vainojamības atbilstoši Regulas Nr. 261/2004 5. panta 3. punktam būtu apsverams vienīgi tad, ja darbinieku trūkums kā kavēšanās iemesls izrietētu no ārkārtēja apstākļa. Iesniedzējtiesas ieskatā uz minēto jautājumu ir jāatbild noliedzoši. Bagāžas iekraušanā iesaistīto darbinieku, kuriem uzdots apkalpot lietas pamatā esošo lidojumu, trūkums nebija Covid-19 pandēmijas nenovēršamas sekas, ko atbildētāja nebūtu varējusi novērst. No atbildētājas paskaidrojumiem neizriet, ka lidostas apsaimniekotājs nebūtu varējis plānot tā darbinieku darba laiku tādējādi, ka tas lidojumu skaita palielināšanās gadījumā pēc pandēmijas būtu varējis organizēt darbības tā, lai izvairītos no ievērojamas kavēšanās. Tā vietā tiek atzīts, ka lidostas apsaimniekotājs, pārsteigts par pasažieru un lidojumu skaita pēkšņo, sprādzienveidīgo pieaugumu kopš 2021. gada jūlija sākuma, neveica laikus darbinieku skaita palielināšanu.
- 15 Ņemot vērā iepriekš izklāstīto, tas, vai apelācijas sūdzība ir apmierināma, ir atkarīgs no Regulas Nr. 261/2004 5. panta 3. punkta interpretācijas.